

Je úrok morálny? Čo je úžera?

Štefan Slezák

31. augusta 2020 ✚ Spoločnosť ✚ Ekonomika a hospodárstvo

Úrok je v súčasnosti považovaný za spravodlivú odmenu pre majiteľa peňazí, čiže veriteľa. Časť spoločnosti, vrátane cirkevných predstaviteľov, odsudzuje iba úžeru. Úžera je vysoký úrok, ale nikto nikdy rozumne nedefinoval **od akej výšky úroku začína úžera**. Potom tu je ešte zložený úrok, alebo úrok z úroku, ktorý exponenciálne navyšuje úver aj s nízkym úrokom. Ako to teda je: aký úrok je morálny a či vôbec je morálny?

Aristoteles bol tvrdým zástancom súkromného vlastníctva a odporcom Platónovej tézy spoločného vlastníctva, čiže komunizmu. Požičiavanie peňazí za úrok však považoval za neprirodzené a nemorálne. Peniaze sú určené na ocenenie tovaru a služieb a uľahčenie výmenného obchodu, nemôžu byť spotrebované priamo. Preto sú peniaze prirodzene sterilné a nemôžu sa samé rozmnožovať cez úrok. Aristoteles vedel, že účtovanie úroku znamená priamu produktivitu peňazí. Preto úrok silne odmietal ako nezlučiteľný s prírodou, resp. prirodzenými zákonmi. Aristoteles vychádzal z tej istej premisy, ktorú potvrdzuje aj Katolícka cirkev vo svojom učení a v sociálnej náuke – človek je zdrojom všetkých vyprodukovaných hodnôt. Katolícka cirkev učí, že človek, stvorený na Boží obraz nie je iba jedným z výrobných prostriedkov, ale svojou dôstojnosťou stojí nad nimi. Množenie peňazí skrze úrok, bez ohľadu na to, či úver je alebo nie je produktívny, obchádza toto základné pravidlo.

Svätý Tomáš Akvinský pokladal úžeru za účtovanie úroku v akejkoľvek výške. Úžera, alebo vyberanie úroku, uraža Božie Zjavenie – to ako sa nám Boh zjavuje vo svojom Božom diele Stvorenia. Vyberanie úroku považoval za morálne zlé, lebo ním dochádza k dvojitému účtovaniu – raz za vec samotnú a druhýkrát za používanie danej veci. Akvinský dáva za príklad predaj fľaše vína. Raz by sme účtovali za samotnú fľašu vína a druhýkrát, by sme od kupujúceho chceli opäť peniaze, keď by sa rozhodol to víno vypiť. Peniaze sú prostriedkom výmeny a spotrebúvajú sa, keď sa minú, použijú. Účtovať si za peniaze a ich použitie, preto znamená účtovať si dvakrát. Vyberanie úroku tiež znamená predávať čas, pretože veriteľ si účtuje úrok za čas, kedy sú peniaze v rukách dlžníka. Podľa Akvinského čas nie je komoditou za ktorú si človek môže účtovať.

**Bu? katolíkom aj pri
nakupoch a
investovaní –
nepodporuj
protikres?anské firmy
a korporácie!**

Cirkevné učenie nikdy nebolo proti investovaniu. No vždy trvalo na spoločnom znášaní rizika. Ak investor chce mať podiel na zisku, musí spoločne znášať riziko podnikateľa, čiže stať sa akcionárom. **Úžerou je požičiavanie peňazí, pri ktorom veriteľ očakáva návratnosť bez ohľadu na to, či veriteľovo podnikanie bude alebo nebude úspešné.** Akvinský je proti úroku, ale súhlasí s účtovaním poplatkov za skutočne poskytnuté služby. Čiže banka, ktorá poskytne úver, môže žiadať o preplatenie nákladov súvisiacich so spracovaním úveru. Ide o spravodlivé administratívne poplatky, ktoré povolil aj Piaty lateránsky koncil.

Posledný cirkevný dokument, ktorý sa venuje úžere a definuje ju, je encyklika *Vix Pervenit* Benedikta XIV. z roku 1745. Základné body tejto encykliky:

Hriech úžery spočíva v tom, že veriteľ žiada od dlžníka viac ako mu požičal.

Úžera nie je prípustná ani argumentmi, že úrok je veľmi nízky, dlžník veľmi bohatý, alebo úver bol použitý produktívnym spôsobom.

Je možné žiadať vrátiť vyššiu sumu, ako bola požičaná, aby veriteľ nebol poškodený vrátením nižšej hodnoty (napr. inflácia znižuje hodnotu peňazí pri vrátení tej istej sumy).

Sú legitímne spôsoby investovania (akcionárske), ktoré nie sú založené na úvere a cez nich je investor oprávnený žiadať návratnosť (podiel na zisku).

Okrem úverových, existuje mnoho iných druhov finančných kontraktov, ktoré sa môžu javiť ako spravodlivé, lebo majiteľ peňazí dostáva malý úrok. Takéto zmýšľanie ide proti učeniu Cirkvi ako aj proti prirodzenému rozumu.

Táto encyklika je platným cirkevným učením v otázke finančného úroku, keďže nebola anulovaná ani vyvrátená nijakým z ďalších pápežov. To, že sa v súčasnosti úrok toleruje a Cirkev ho neodsudzuje (s výnimkou vyšších, ale nijako konkrétne nezadefinovaných úrokov), **neznamená, že cirkevné učenie a Tradícia vo veci úžery/úroku stratili svoju platnosť.**

Najčastejším argumentom zo strany katolíckych ekonómov, prečo úrok už nie je v modernej dobe nemorálny je to, že učenie Cirkvi (stále platné) sa vzťahovalo na danú dobu a nevystihuje sofistikovanosť moderného finančného systému a jeho potrieb. Cirkev, ale neodsúdila úrok, pretože je veľmi vysoký, alebo iba pre zlá, ktoré páchal v tej dobe. **Odsúdila ho, lebo je vo svojej podstate nemorálny.** Bez ohľadu na jeho výšku alebo použitie. Morálny zákon sa nevyvíja, lebo je odvodený rozumom z Božieho Stvorenia a jeho prirodzeného poriadku.

Je smutné, že sú to práve katolícki ekonómovia – apologéti kapitalizmu, ktorí na úkor cirkevného učenia obhajujú špekulatívne finančné systémy, úroky a úroky z úrokov. Práve úrok, cez spotrebné pôžičky a hypotéky, je hlavným dôvodom roztvárajúcich sa sociálnych nožníc medzi chudobnými a bohatými. Úrok, a okrem neho aj nevyplácanie spravodlivej, rodinnej mzdy, sú podľa cirkevného učenia tie najväčšie bariéry pre vyrovnaný ekonomický rozvoj v prospech všetkých. Nielen tých, ktorí už sú bohatí.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/je-urok-moralny-co-je-uzera/>